

**Udskrift
af
Arbejdsrettens dom af 10. november 2005**

i sag nr. A2005. 839:

Dansk Arbejdsgiverforening
for
Dansk Industri,
Dansk Byggeri,
Danske Malermestre,
HTS Arbejdsgiverforeningen,
Sammenslutningen af mindre Arbejdsgiverforeninger i Danmark og
TEKNIQ Installatørernes Organisation
(advokat Helge Werner)
mod
Landsorganisationen i Danmark
for
Dansk Metal,
Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark,
Fagligt Fælles Forbund, Transport,
Fagligt Fælles Forbund, Byggegruppen,
Malerforbundet i Danmark,
Forbundet Træ-Industri-Byg i Danmark og
Dansk El-Forbund
(advokat Leo Lybæk Hansen)

Dommere: Jens Bollerup-Jensen, Børge Dahl (formand), Oluf Engell, Thorkild E. Jensen, Erik Kjærgaard, Jens Pors, Poul Sørensen (næstformand), Nicolai Westergaard og Niels Waage (retsformand).

Sagen drejer sig om lovligheden af sympatikonfliktvarsler afgivet til støtte for arbejdstagersiden i hovedkonflikter med østeuropæiske virksomheder.

Påstande

Klager, Dansk Arbejdsgiverforening for Dansk Industri, Dansk Byggeri, Danske Malermestre, HTS Arbejdsgiverforeningen, Sammenslutningen af mindre Arbejdsgiverforeninger i Danmark og TEKNIQ Installatørernes Organisation, har nedlagt følgende påstande:

1. De indklagede skal anerkende, at de afgivne 1. og 2. sympatikonfliktvarsler til støtte for varslede hovedkonflikter over for Timber-House-Baltic SIA, Il "Raivista" og WIPOL er ulovlige.

2. De indklagede skal trække de afgivne 1. og 2. sympatikonfliktvarsler tilbage.

3. De indklagede forbund skal hver især betale en efter Arbejdsrettens skøn fastsat bod til Dansk Arbejdsgiverforening.

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Dansk Metal, Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark, Fagligt Fælles Forbund, Transport, Fagligt Fælles Forbund, Byggegruppen, Malerforbundet i Danmark, Forbundet Træ-Industri-Byg i Danmark og Dansk El-Forbund, har nedlagt påstand om frifindelse.

Sagsfremstilling

De indklagede forbund iværksatte henholdsvis den 31. juli, 4. august og 8. august 2005 hovedkonflikter over for tre udenlandske virksomheder, der udfører arbejde i Danmark: Timber-House-Baltic SIA, WIPOL og Il "Raivista". De tre virksomheder er hjemmehørende i henholdsvis Letland, Polen og Litauen.

Ved anbefalet brev af 9. august 2005 meddelte Dansk Metal Dansk Arbejdsgiverforening 1. sympatikonfliktvarsel, idet forbundet oplyste, at man agtede at forelægge sin kompetente forsamling forslag om at iværksætte sympatikonflikt for de af forbundets medlemmer, der var beskæftiget i virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer: Dansk Industri, Dansk Byggeri og TEKNIQ. I brevet anførtes endvidere følgende:

"Sympatikonflikten iværksættes til støtte for en af Forbundet Træ-Industri-Byg i Danmark lovligt varslet hovedkonflikt overfor:

Timber-House-Baltic SIA

...

Sympatikonflikten vil berøre nævnte virksomheds arbejdssteder i Danmark.

Sympatikonflikten vil betyde, at medlemmerne af Dansk Metalarbejderforbund ikke må udføre noget arbejde, der hidrører fra eller er bestemt for ovennævnte virksomhed, eller arbejde på eller bestemt for bygge- eller arbejdspladser, hvor ovennævnte virksomhed udfører arbejde."

Ved anbefalet brev af 11. august 2005 protesterede Dansk Arbejdsgiverforening mod sympatikonfliktvarslet, idet man anførte, at sidste afsnit i konfliktvarslet er for vidtgående, jf. formuleringen "... eller arbejde på eller bestemt for bygge- eller arbejdspladser, hvor ovennævnte virksomhed udfører arbejde."

Dansk Arbejdsgiverforening sendte samtidig et brev til Landsorganisationen i Danmark med kopi af protesten over for Dansk Metal. I brevet anførtes bl.a.:

"Vi mener, som det fremgår af skrivelsen til forbundet, ikke, at konfliktvarslet er lovligt, idet det er vor opfattelse, at formuleringen i sidste afsnit er for vidtgående.

Vi skal anmode LO om at foranledige, at konfliktvarslet trækkes tilbage."

Den 22. august 2005 afholdtes der fællesmøde i sagen. Parterne enedes imidlertid om at suspendere fællesmødet for på et senere fællesmøde at kunne behandle yderligere en række sager.

Efterfølgende modtog Dansk Arbejdsgiverforening således 1. sympatikonfliktvarsler til støtte for varslede og iværksatte hovedkonflikter over for de ovennævnte virksomheder WIPOL og Il "Raivista". Disse 1. sympatikonfliktvarsler indeholdt samme formulering som Dansk Metals 1. sympatikonfliktvarsel af 9. august 2005.

Den 5. september 2005 afholdtes nyt fællesmøde. Af fællesmødereferatet fremgår bl.a.:

"Fra arbejdsgiverside protesterede man mod konfliktvarslets lovlighed, idet man fandt, at formuleringen "... eller arbejde på eller bestemt for bygge- eller arbejdspladser, hvor ovennævnte virksomhed udfører arbejde" eller lignende formulering er for vidtgående.

Fra arbejdstagerside fastholdt man, at konfliktvarslerne var lovlige.

Fra arbejdsgiverside opfordrede man arbejdstagersiden til at stille afsendelse af 2. varsler i bero indtil der foreligger en retlig afgørelse, og man forbeholdt sig at gøre organisationsansvar gældende, såfremt sympatikonflikterne iværksættes.

Fra arbejdsgiverside forbeholdt man sig at indbringe sagen for Arbejdsretten som hastesag."

Den 8. september 2005 sendte Landsorganisationen i Danmark 21 anbefalede breve til Dansk Arbejdsgiverforening indeholdende 2. sympatikonfliktvarsler til støtte for de varslede

og iværksatte hovedkonflikter over for de tre udenlandske virksomheder. De 21 2. sympatikonfliktvarsler indeholdt alle bl.a. følgende:

” ...

Hovedkonflikten er iværksat.

Under henvisning hertil skal vi meddele, at de kompetente forsamlinger i såvel forbundet som Landsorganisationen har besluttet at iværksætte sympatikonflikten således, at intet medlem af forbundet beskæftiget hos medlemmer af

*Dansk Industri
Dansk Byggeri
TEKNIQ*

fra og med lørdag den 17. september 2005 ved normal arbejdstids begyndelse må udføre noget arbejde, der hidrører fra eller er bestemt for ovennævnte virksomhed, eller arbejde på eller bestemt for bygge- eller arbejdspladser, hvor ovennævnte virksomhed udfører arbejde.”

Dansk Arbejdsgiverforening protesterede bl.a. ved brev af 9. september 2005 også imod disse 2. konfliktvarsler.

Det er oplyst, at LO-forbund tidligere uden indsigelse fra arbejdsgiversiden har formuleret sympatikonfliktvarsler i tilsvarende sager, således at de omfattede ”arbejde, der hidrører fra eller er bestemt for [den hovedkonfliktramte] virksomhed”.

LO's hovedbestyrelse besluttede imidlertid i begyndelsen af juli 2005 i stedet at anvende den formulering, der er omtvistet i nærværende sag, i forbindelse med en beslutning om at intensivere arbejdet med at sikre overenskomstdækning af udenlandske virksomheder.

Det er videre oplyst, at Dansk Arbejdsgiverforening fra 5. juli 2005 har modtaget i alt 210 anbefalede breve med den nu omtvistede formulering, før man første gang protesterede mod formuleringen den 11. august 2005.

Den 14. september 2005 indbragte Dansk Arbejdsgiverforening sagen for Arbejdsretten.

Efterfølgende har virksomheden WIPOL indmeldt sig i Dansk Byggeri med virkning fra den 4. august 2005, hvorfor Landsorganisationen i Danmark den 6. oktober 2005 tilbagekaldte sit sympatikonfliktvarsel vedrørende denne virksomhed.

Parternes argumentation

Klager har til støtte for sine påstande anført, at de afgivne konfliktvarsler er så ubestemt og uklart formuleret, at de modtagende arbejdsgiverorganisationer og deres respektive medlemmer ikke har mulighed for at indrette sig på konsekvenserne af de iværksatte sympatikonflikter. Formuleringen i sympatikonfliktvarslerne gør det således ikke muligt for virksomhederne med rimelig sikkerhed at vide, om de er ramt af en lovlig sympatikonflikt, hvornår den iværksættes, eller hvor den finder sted.

Indklagedes ensidige ændring af formuleringen af sine sympatikonfliktvarsler indebærer endvidere, at sympatikonflikterne er blevet så ubegrænsede, at de overskrider grænserne for, i hvilket omfang allerede organiserede arbejdsgivere skal respektere, at den overenskomstmæssige fredspligt viger for lønmodtagerorganisationernes interesse i at opnå overenskomst med en uorganiseret arbejdsgiver.

Når sympatikonfliktvarsler gennem hundrede år har været udformet på en ganske bestemt måde, kan denne praksis ikke ændres ensidigt af LO, men kun efter drøftelse med DA, jf. herved Hovedaftalens § 2, stk. 1, 2. pkt.

Hvis sympatikonfliktvarslerne kendes lovlige, vil konsekvensen være, at lønmodtagere i en virksomhed, som f. eks. fremstiller vinduer til brug for et igangværende byggeri, lovligt vil kunne vægre sig mod at fremstille sådanne vinduer, uanset om den virksomhed, som har bestilt disse, har nogen forbindelse til eller blot udfører arbejde i nærheden af den hovedkonflikttramte virksomhed.

Som sympatikonfliktvarslerne er formuleret, strider de endvidere direkte mod arbejdsretlig praksis, jf. f. eks. Arbejdsrettens dom af 10. januar 2002 i sag A2001.819 (Arbejdsretligt tidsskrift 2002, s. 67).

Formuleringen af sympatikonfliktvarslerne indebærer videre, at der ikke er fornøden proportionalitet mellem på den ene side karakteren og omfanget af de kollektive kampskridt (sympatikonflikter) og på den anden side det formål – indgåelse af overenskomst med en uorganiseret arbejdsgiver – der søges opnået. Sympatikonfliktvarslerne er slet ikke egnede til at tjene dette formål.

Hertil kommer, at de varslede og iværksatte sympatikonflikter ikke er egnede til at påvirke hovedkonflikten for så vidt angår de dele af sympatikonflikterne, der vedrører ”arbejde på eller bestemt for bygge- eller arbejdspladser, hvor den hovedkonfliktramte virksomhed udfører arbejde”.

Til støtte for bodspåstanden har klager anført, at de indklagede forbund hver især har pådraget sig organisationsansvar ved uden indskrænkninger at pålægge deres respektive medlemmer slet ikke at udføre arbejde på – eller arbejde bestemt for – bygge- og arbejdspladser, hvor også de af hovedkonflikten ramte virksomheder måtte udføre arbejdsopgaver.

Klager har bestridt, at der foreligger retsfortabende passivitet derved, at der gik ca. en måned fra, at indklagede begyndte at anvende den nye formulering af sympatikonfliktvarslerne, indtil klager protesterede herimod.

Indklagede har for så vidt angår klagers anbringende om, at konfliktvarslerne er for vidtgående og mangler proportionalitet, gjort gældende, at disse betingelser efter retspraksis ikke eller kun i meget begrænset omfang har betydning i forholdet mellem LO og DA. De er i øvrigt klart egnede til at tjene formålet og set i forhold til dettes betydning for opretholdelse af den danske model ikke ude af proportion

Klagers medlemsorganisationer og deres medlemsvirksomheder har med de afgivne varsler en ganske præcis viden om konsekvenserne af sympatikonflikten. Dette underbygges af, at klager ikke har angivet konkrete spørgsmål til forståelsen af varslerne. Endvidere adskiller den nye formulering sig i forhold til præcision ikke væsentligt fra den tidligere anvendte. Således ventes producentledet ikke i praksis at blive særligt berørt af sympatikonflikterne.

Hertil kommer, at klager ikke har anført konkrete problemer med angivelse af manglende proportionalitet mellem hoved- og sympatikonflikter eller manglende præcision af sympatikonfliktvarslet.

Det er helt nødvendigt, hvis social dumping skal undgås, at udenlandske arbejdere i Danmark arbejder på vilkår, der ikke er ringere end efter danske overenskomster på det pågældende område.

Når en udenlandsk arbejder ønsker at tage ansættelse hos en dansk arbejdsgiver, kræves der arbejds- og opholdstilladelse, og erhvervelse af en sådan er afhængig af, om arbejdet skal udføres på almindelige overenskomstmæssige vilkår. Opholds- og arbejdstilladelse er imidlertid ikke nødvendig, når det drejer sig om udenlandske virksomheder, der udstationerer deres ansatte i Danmark, eller om udenlandske selvstændige, der arbejder i Danmark. Navnlig inden for byggebranchen har det vist sig, at den tidligere formulering af sympatikonfliktvarslerne ikke var tilstrækkelig effektiv til at sikre, at der bliver indgået overenskomst i sådanne tilfælde. Dette hænger også sammen med, at de pågældende udenlandske virksomheders aktiviteter ofte alene består i som underleverandør eller efter direkte aftale med bygherren at stille arbejdskraft til rådighed for delprojekter i forbindelse med et byggeri.

Klagerne har endvidere ved passivitet fortabt retten til at kræve formuleringen yderligere præciseret, idet klager i mere end en måned i 210 tilfælde har accepteret enslydende formuleringer som indeholdende et tilstrækkeligt præcist varsel.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Det er karakteristisk for den danske arbejdsmarkedsregulering, at lønniveauet m.v. sikres gennem de kollektive overenskomster, ikke gennem lovgivning. Arbejdstagerorganisationernes konfliktret til opnåelse af kollektiv overenskomst er således af afgørende betydning for opnåelse af mindsteløn osv. her i landet.

De indklagede forbunds interesse i, at arbejde her i landet udføres på overenskomstmæssige vilkår, er åbenbar og stærk og omfatter også arbejde udført her i landet af udenlandske arbejdere for udenlandske arbejdsgivere. Det fremgår da også af § 2 i Hovedaftalen mellem DA og LO og den retspraksis, der knytter sig hertil, at der i forholdet mellem organisationer og virksomheder, der er omfattet af Hovedaftalens bestemmelser, er vid adgang til at iværksætte sympatikonflikt til støtte for en part i en lovlig hovedkonflikt.

De varslede konflikter har til formål at overenskomstdække arbejde, som udføres på byggepladser her i landet af udenlandske arbejdere, der er udstationeret for udenlandske arbejdsgivere, hvis opdrag i det væsentlige er at præstere et stykke arbejde uden samtidige materialeleverancer. Det er antageliggjort, at den traditionelle sympatikonfliktformulering ikke har været tilstrækkelig effektiv til påvirkning af hovedkonflikterne, og at en ændring af formuleringen derfor har været nødvendig. Det kan uden videre lægges til grund, at de nu

varslede sympatikonflikter vil være særdeles formålstjenlige på det professionelle byggemarked, og der er ikke grundlag for at anse dem for uproportionale.

Arbejdsretten finder ikke grundlag for at fastslå, at de varslede sympatikonflikter generelt er ulovlige som følge af, at de ikke skulle være tilstrækkeligt præcist affattet. Skulle der i et konkret tilfælde opstå tvivl om rækkevidden af et konfliktvarsel, må denne tvivl afklares gennem forhandling eller ved anlæggelse af en særskilt sag.

Herefter – og idet Arbejdsretten på den givne foranledning bemærker, at heller ikke EU-retlige regler ses at gøre de omstridte varsler ulovlige, jf. herved EF-domstolens dom af 12. oktober 2004 i sag C-60/03, Wolff & Müller GmbH & Co. KG mod José Filipe Pereira Félix – tages indklagedes frifindelsepåstand til følge.

THI KENDES FOR RET:

Landsorganisationen i Danmark for Dansk Metal, Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark, Fagligt Fælles Forbund, Transport, Fagligt Fælles Forbund, Byggegruppen, Malerforbundet i Danmark, Forbundet Træ-Industri-Byg i Danmark og Dansk El-Forbund frifindes.

I sagsomkostninger skal Dansk Arbejdsgiverforening for Dansk Industri, Dansk Byggeri, Danske Malermestre, HTS Arbejdsgiverforeningen, Sammenslutningen af mindre Arbejdsgiverforeninger i Danmark og TEKNIQ Installatørernes Organisation inden 14 dage efter afsigelsen af denne dom betale 2.000 kr. til Arbejdsretten.

Niels Waage